

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริหารการศึกษา
2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based Management)
3. การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
4. กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
5. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในโรงเรียน
6. วิธีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
8. บริบทของโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการจัดการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในที่นี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ดังนี้

คำว่า การบริหารในภาษาอังกฤษใช้ “Administration” และ “Management” ความแตกต่างของสองคำนี้ คือ “Administration” นิยมใช้ไปทางการบริหารทางราชการส่วน คำว่า “Management” นิยมใช้ไปทางการบริหารธุรกิจ ซึ่งหมายถึง การบริหารเช่นเดียวกัน นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการบริหารหลายทัศนะแตกต่างกัน พอสรุปได้ดังนี้

ลูเธอร์ กุลลิก (Luther Gulick. 1973 อ้างถึงใน ประพันธ์ สุริหาร. 2541 : 17) ได้เสนอกระบวนการบริหารที่เรียกว่า “POSDCORB” ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 7 ประการ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning : P) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติ รวมทั้งวิธีปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. การจัดองค์กร (Organizing : O) หมายถึง การกำหนดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. การจัดการคนบุคคล (Staffing : S) หมายถึง การจัดอัตรากำลัง การสรรหา และการพัฒนาบุคลากร การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี
4. การอำนวยความสะดวก (Directing : D) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม บังคับบัญชา และการควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงานต้องรู้จักใช้ภาวะเป็น ผู้นำและเสริมแรงจูงใจในการทำงาน
5. การประสานงาน (Coordinating : Co) หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายของหน่วยงานในอันที่จะทำให้งานมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์เดียวกัน
6. การรายงาน (Reporting : R) หมายถึง การประชาสัมพันธ์หน่วยงานและ รายงานผลการปฏิบัติงาน
7. การจัดการงบประมาณ (Budgeting : B) หมายถึง การวางหลักการและวิธีการของงบประมาณและการใช้วิธีการงบประมาณ

พินัส หันนาคินท์ (2542 : 18) กล่าวถึง ความหมายของการบริหารว่า เป็นการจัดระเบียบดูแลบุคคลให้ทำงาน เพื่อให้บุคคลใช้ประโยชน์และความรู้ความสามารถมากที่สุดอันเป็นผลทำให้องค์กรอยู่ในภาวะที่แข็งแกร่ง ได้ผลงานมากที่สุด

บรรยงค์ โตจินดา (2543 : 16) ให้ความหมายการบริหารว่า หมายถึง เป็นการใช้องค์ความรู้และศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองมาตั้งแต่มนุุษย์รู้จักการอยู่ร่วมกัน ก่อนที่ประวัติศาสตร์จะได้บันทึกไว้ การบริหารต้องอาศัยแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะระหว่างองค์กรกับผู้ปฏิบัติงาน อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

พะยอม วงศ์สารศรี (2544 : 5) ให้ความหมายการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการ เพื่อให้้องค์กรบรรลุตามเป้าหมาย สามารถดำรงตนอยู่ในองค์กรของสังคมได้อย่างมีความสุข

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2545 : 38 – 40) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นการใช้อิทธิพล (influencing) ต่อคนกลุ่มหนึ่ง คือ นักเรียน เพื่อให้มีความเจริญงอกงาม บรรลุสู่

วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนด โดยการใช้กลุ่มคนกลุ่มที่สอง ได้แก่ ครู ในฐานะตัวแทน (agent) ดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

สัญญา เศรษฐพิทยากุล (2546 : 2) กล่าวว่า การบริหาร คือ การตั้งเป้าหมายและพยายามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นตลอด

Good (1973 : 13) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การทางการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้

Campbell Roaiad F. and Others (1997 : 6) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การทางการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์การเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน ให้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยที่ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นทั้งหัวหน้า ผู้นำและผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยกระบวนการ 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการด้านบุคคล การอำนาจการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการศึกษาภายใน สุกกิดี मुखาร์ (2540 : 12) กล่าวว่า การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารและครู อาจารย์ ร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่ต้องการของสังคม ประเทศชาติ ตลอดจนการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ธวัช แสงรัตน์ (2542 : 14) ให้ความหมายว่า การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาหมายถึง การที่ผู้บริหาร โรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนที่ผู้บริหารมอบหมาย การดำเนินงานตามขอบข่ายหรือภารกิจโรงเรียน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามจุดหมายของโรงเรียน

ธีรราชดิ ธรรมชาติ (2542 : 10) ให้ความหมายว่า การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องทาง

การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับบริการทางการศึกษา บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของบุคคลในสถานศึกษาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยใช้กลวิธี ความสามารถและประสบการณ์ในการดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยบุคคลที่เป็นหัวหน้า ซึ่งเรียกว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่ในการตัดสินใจ วางแผน อย่างมีศาสตร์และศิลป์ เพื่อนำเอาทรัพยากรที่เกี่ยวข้องมาบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management)

ในมาตรฐานที่ 2 ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) เพื่อจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ได้รับความสนใจในวงการบริหารโรงเรียนมากในปัจจุบัน เพราะเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะนำจะสอดคล้องกับแนวทางการบริหารตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

ธีระ รุญเจริญ (2550 : 162 – 165) ได้สรุปการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละแห่งทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ของตนเองใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2. การบริหารและจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มุ่งให้การบริหารโรงเรียน การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและมาตรฐาน เพราะในการบริหารโรงเรียนด้วยวิธีการหรือวิธีคิดแบบเดิมนั้น โรงเรียนจะถูกควบคุมโดยหน่วยงานหรือตัวแทนของส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียน มักจะถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง การบริหารมักจะไม่ตอบสนองหรือไม่ตรงกับปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของ โรงเรียน สมาชิกที่อยู่โรงเรียนและชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนจะไม่มี

อำนาจไม่คอยจะได้มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดทิศทางการบริหารและจัดการ โรงเรียนในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กับ โรงเรียน โดยตรง ดังนั้น การบริหาร โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงมีความสำคัญ ดังนี้

2.1 การบริหาร โรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะเป็นการเน้น ลักษณะเฉพาะด้านของแต่ละ โรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังโรงเรียน โดยตรง เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหลักสำคัญมีความเชื่อว่า โรงเรียนบริหารจัดการตนเองได้ ให้โรงเรียนมีอำนาจและความรับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินงานของ โรงเรียนด้วยตนเอง และมีความเชื่อว่าโรงเรียนมิใช่เพียงเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายหรือตามแผนงานที่หน่วยเหนือกำหนดเท่านั้น แต่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สามารถวิเคราะห์ปัญหา สามารถกำหนดนโยบาย วางแผน และบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง

2.2 การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะต้องมีการลดอำนาจสั่งการจากระดับบนมาให้สภา โรงเรียนหรือคณะกรรมการ โรงเรียนและถ่ายโอนอำนาจการบริหารโรงเรียนเป็นการตัดสินใจ ณ ฐานปฏิบัติ (Site – based Decision-making) โรงเรียนจะมีอำนาจมากขึ้นในการตัดสินใจและต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อการวางแผนพัฒนาโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร และการจัดการการเงินและการงบประมาณ

2.3 หน่วยงานต้นสังกัดจะต้องให้อำนาจแก่โรงเรียนในการบริหารจัดการตนเองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

2.4 หลักปฏิบัติที่สำคัญของการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานคือ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังสถานศึกษาหรือโรงเรียน โดยตรง ให้โรงเรียนมีอำนาจและต้องรับผิดชอบการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมที่นิยมใช้กันมากคือการบริหาร โดยคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้แทนครู ผู้ปกครองและผู้แทนชุมชน โดยร่วมกันมีบทบาทในการบริหาร โรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน คอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน โดยตรงให้มากที่สุด

2.5 การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสความเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจอุตสาหกรรม มีประสิทธิภาพในการทำงานขึ้น กระจายอำนาจการบริหารจัดการเพิ่มอำนาจการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติไปยังหน่วยปฏิบัติ ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ ได้อย่างมีคุณภาพ สามารถ

สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องได้มากยิ่งขึ้น

2.6 โรงเรียนต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การและแบบแผนการทำงานของโรงเรียนให้เป็นผู้รู้จักคิดริเริ่มด้วยตนเอง คิดช่วยตนเอง สร้างตนเองให้เข้มแข็ง บริหารโดยการริเริ่มด้วยตนเอง และรู้จักรับผิดชอบตนเอง การบริหารในรูปแบบนี้ก่อให้เกิดการปฏิรูปที่การบริหารโรงเรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสีย

2.7 การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในประเทศไทยจะมีประสิทธิภาพเมื่อดำเนินการตามเงื่อนไข คือ มีการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยตรง จัดการบริหารโดยคณะกรรมการเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไม่ใช่แบบการร่วมมืออย่างที่เคยเป็นมา

2.8 รูปแบบและแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมีทางเลือกคือ

2.8.1 รูปแบบการบริหารโดยชุมชนเป็นหลัก

2.8.2 รูปแบบการบริหารโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก

2.8.3 รูปแบบการบริหารโดยเป็นโรงเรียนในกำกับ

2.8.4 รูปแบบการบริหารแบบเอกชน

2.9 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย

2.9.1 ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนต้องมีอำนาจอย่างแท้จริงในการบริหารงบประมาณ บุคลากรและหลักสูตร

2.9.2 การใช้อำนาจหน้าที่เน้นอยู่ที่การใช้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสำคัญ

2.10 กลยุทธ์สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย

2.10.1 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

2.10.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และให้การกำหนดมาตรฐานงานของคณะกรรมการสถานศึกษาให้ชัดเจน

2.10.3 การสรรหาและการคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาต้องให้ได้คนที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ และเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ อย่างแท้จริง

2.10.4 ต้องจัดการฝึกอบรม / สัมมนา ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะ ปรับบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามรูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้ชัดเจน

2.10.5 ส่งเสริมให้ครู – อาจารย์ ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด

2.10.6 จัดให้มีเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษา

2.10.7 ให้การสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการตามแนว

การบริหารแบบยึดโรงเรียนเป็นฐาน และสามารถรับผิดชอบการบริหารจัดการ โรงเรียนของตน แบบเบ็ดเสร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน(SBM) (School – Based – Management) เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนแนวใหม่ ที่เน้น ให้โรงเรียนมีอิสระ มีบทบาทและดำเนินการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยประสานกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษา ให้เข้ามีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการ โรงเรียน

3. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

3.1 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรม ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง สำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งในอัน ที่จะนำไปเสริมสร้างและพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังที่กำหนดไว้ ในยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษา รวมไปถึง การเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถปฏิบัติตนให้ อยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังมีผู้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรม จริยธรรมและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ไว้ดังนี้

ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรมจริยธรรม ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานศึกษา พ.ศ.2525 (2532 : 116) ได้ให้ ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

บัณฑิต ชุมจิต (2526 : 35 ; อ้างถึงในศีลธรรม โพนะทา .2545 : 7) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นความดี ความงามที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล โดยได้ ยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัยและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามของบุคคลทั่วไป

นลิน เรื่องบุตร (2542 : 32) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นความดีเลิศเฉพาะอย่างในเรื่อง เกี่ยวกับศีลธรรม เช่น ความยุติธรรม ความกรุณา

ศีลธรรม โพนะทา (2545 : 8) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่มนุษย์ ประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ

สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์แต่ละคนแสดงออกให้เห็นถึงคุณงามความดีที่มีอยู่ในตัว และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่ดี ที่งามและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2532 : 116) ให้ความหมายของจริยธรรม ไว้ว่า ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ

ณัฐศ ผาจง (2542 : 13) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ พฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติในทางที่ดีงามทั้งกาย วาจา และใจ มีขอบเขตถึงพฤติกรรมทางสังคม โดยเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม

กรมวิชาการ (2543 : 3) สรุปความหมายของจริยธรรมว่า โดยสรุปแล้วจริยธรรมคือ แนวทางการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งกาย วาจา และใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมไทย โดยแยกพิจารณาจริยธรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ค่านิยมจริยธรรม เน้นส่วนที่เป็นลักษณะทางจิตมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติของสังคมต้องการ การกระทำใด ๆ ของบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติ ถูกต้องดีงามก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมแล้วสอดคล้องกับค่านิยมที่ตนนับถือ

2. พฤติกรรมด้านจริยธรรม เป็นส่วนที่มาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติของสังคมต้องการ การกระทำใด ๆ ของบุคคลว่า สอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติถูกต้องดีงาม ก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรม

สรุปว่า จริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ดีงามทางสังคมโดยแต่ละคนสามารถนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามเกณฑ์และมาตรฐานที่สังคมต้องการ

3.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 3 – 6) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นตัวอย่าง โดยประเมินเด็กดี เด็กเก่ง และเด็กมีความสุข โดยได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพผู้เรียนไว้ 8 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความกตัญญูกตเวที
4. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ประหยัดรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
6. ภูมิใจในความเป็นไทยเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่ง

ความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้

1. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการ
เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2. เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับ
ผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

2. เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียด รอบคอบในการทำงาน

3. ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง

4. ผู้เรียนทำงานกับผู้อื่นได้

5. มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี
วิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบ
และมีการคิดแบบองค์รวม

2. สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมายและแนวทางตัดสินใจได้

3. ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4. มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้

1. มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์
2. มีการทดสอบรวบรวมขอระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์
3. สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนหรือนำเสนอด้วยวิธีต่าง ๆ
4. สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
5. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และ
พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีนิสัยรักการอ่านการเขียนและการฟังรู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
2. สนใจและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัวใช้ห้องสมุดแหล่ง
ความรู้และสื่อต่าง ๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
3. มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และ
ชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัยสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ
2. มีน้ำหนักส่วนสูงและมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
3. ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อ
ความรุนแรงโรคภัยอุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ
4. มีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น
5. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและกีฬา

ตัวบ่งชี้

1. ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านศิลปะ
2. ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์
3. ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นแนวทางที่ถูกกำหนดไว้เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษา ในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล คุณภาพผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม

4. กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 187 – 199) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ได้ตามลำดับ ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด นับว่าเป็นกระบวนการหลักในการปฏิรูป การเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ร่วมกันดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ถือว่า ผู้เรียนเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชนต้องร่วมกันจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ให้ ผู้เรียนมีการพัฒนาที่สมบูรณ์และสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และอยู่ใน สังคม ได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม ที่จะพัฒนาตนเอง ได้อย่างต่อเนื่อง และเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี คือ เป็นคนดี คนเก่ง และ มีความสุข ดังนี้

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่งาม มีคุณธรรม จริยธรรม มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจประชาธิปไตย เคารพ ความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง สันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูง ในการดำรงชีวิต โดยมีความสามารถด้านใด ด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้าน ภาษา ศิลปะ คนตรี กีฬามีภาวะผู้รู้จักตนเอง ควบคุมตนเอง ได้เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยีมีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำ ประโยชน์แก่สังคม คน และประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดี ทั้งกายและใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อสรรพสิ่ง มีอิสรภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ และเพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดีตามคุณลักษณะข้างต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงต้องเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมที่เรียกว่าบูรณาการ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีหลักการสำคัญคือเป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้ย่อมมีความสุขเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ทันสมัยตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้และเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2. การสอนจริยธรรมตามแนวคิดจริยธรรมสากลและจริยธรรมพุทธวิธี

แนวความคิดและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ใช้หลักแนวคิด ทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม คือ แนวทางของการประพฤติ หรือข้อปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง และส่วนรวม สำหรับหลักแนวคิด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ แนวคิดและวิธีการที่เป็นสากลแบบตะวันตกและแนวคิดวิธีการที่เป็นพุทธวิธี ดังนี้

2.1 แนวคิดและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมสากล

แนวคิดและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่เป็นสากล ได้รับการยอมรับทั่วไปจะมีอยู่ 4 แนวคิดและวิธีการต่อไปนี้

2.1.1 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการกระจ่างค่านิยม (Value clarification)

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างในความเชื่อ ทศนคติ ในพฤติกรรม และในความรู้สึกรักของตนเอง หน้าที่ของครูในการปลูกฝัง ค่านิยมคือการชี้แนะหรือจัดการให้นักเรียนเกิดการถูกคิดขึ้นมาว่า ความเชื่อ ทศนคติ พฤติกรรมและความรู้สึกรักของตนต่อสิ่งหนึ่ง ๆ นั้นเป็นไปตามเกณฑ์ 7 ประการ ต่อไปนี้

- 1) เกิดจากการเลือกของตนเองอย่างมีอิสระหรือไม่
- 2) ได้พิจารณาทางเลือกอื่น ๆ หรือไม่
- 3) ได้พิจารณาผลของทางเลือกต่าง ๆ หรือไม่
- 4) มีความภูมิใจหรือยินดีในสิ่งที่ตนเลือกหรือไม่
- 5) จะยืนยันการตัดสินใจเลือกของตนเองอย่างเปิดเผยหรือไม่

6) จะทำตามที่คุณตัดสินใจเลือกหรือไม่

7) จะกระทำซ้ำอีกหรือไม่

2.1.2 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล (Moral Reasoning)

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีเกณฑ์การตัดสินใจที่ถูกต้องด้วยเหตุผลในระดับสูง และอย่างน้อยก็ให้อยู่ในระดับเกณฑ์ของสังคม การเสริมสร้างจริยธรรมกระทำได้โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลรับรู้ทักษะของผู้อื่นซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สูงกว่า และเปิดโอกาสให้บุคคลทดลองและแสดงบทบาทของผู้อื่นที่มีต่อบุคคลนั้น เพื่อให้มีโอกาสเกิดความขัดแย้งนี้ จะช่วยให้บุคคลพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมให้สูงขึ้นได้

กิจกรรมที่เป็นหัวใจของการเสริมสร้างจริยธรรมตามแนวคิดนี้ คือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนทัศนะ เพื่อให้มีประเด็นสำหรับการอภิปราย ครูจะต้องเสนอเรื่องราวที่ขาดต่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง

2.1.3 การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดนี้ หากต้องการปลูกฝังพฤติกรรมใด ก็ต้องจัดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ได้แรงเสริมและถ้าหากต้องการลดพฤติกรรมใด ก็ต้องจัดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ไม่ได้รับแรงเสริมหรืออาจได้รับการลงโทษด้วยก็ได้ ขั้นตอนในการปลูกฝังจริยธรรมที่พึงปรารถนา และหรือลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา อาจทำได้ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา
- 2) กำหนดผลกรรมที่ผู้สอนหรือผู้ปลูกฝังจริยธรรมสามารถบันดาลให้เกิดกับผู้กระทำได้ (ควรเน้นผลกรรมทางบวก)
- 3) นำพฤติกรรมในข้อ (1) และผลกรรมในข้อ (2) มาสัมพันธ์กัน อย่างเป็นระบบเรียกว่าเงื่อนไขการเสริมแรง ให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้รับแรงเสริม
- 4) ให้และระงับการให้แรงเสริมตามเงื่อนไข

2.2 แนวคิดและวิธีการปลูกฝังจริยธรรมพุทธวิธี

วิธีสอนของพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า มีหลายแบบที่น่าสังเกตและพบบ่อยได้แก่วิธีต่อไปนี้

2.2.1 แบบโยนิโสมนสิการ หรือการคิดเป็น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพราะการคิดจะจัดศูนย์รวม ที่ข่าวสารข้อมูลทั้งหมด ไหลมาชุมนุมเป็นวินิจจัย และนำข่าวสารจากข้อมูลเหล่านั้น ไปปรุงแต่งและใช้การต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้น จะนำไปสู่การพูดหรือการกระทำที่ถูกต้องที่พึงงาม

2.2.2 แบบสากัจฉา หรือสนทนา วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีพระพุทธเจ้าทรงใช้บ่อย โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาเฝ้าหรือทรงพบนั้น ยังไม่ได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ยังไม่รู้ไม่เข้าใจหลักธรรมในการสนทนา พระพุทธเจ้าจะเป็นฝ่ายถามนำคู่สนทนา

2.2.3 แบบบรรยาย จะทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ ในการแสดงธรรมประจำวันให้แก่ คนหมู่มาก ที่มีพื้นฐานประเภทและระดับใกล้เคียงกันพอที่จะใช้วิธีบรรยายอันเป็น แบบกว้าง ๆ ได้

2.2.4 แบบตอบปัญหา สำหรับผู้สงสัยใคร่รู้ในข้อธรรมต่าง ๆ

2.2.5 แบบวางกฎข้อบังคับ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท (วางกฎข้อบังคับ) โดยแสดงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติ โดยความเห็นชอบพร้อมกันของสงฆ์ จะไม่ทรงบังคับเอาโดยพลการ

2.2.6 การยกอุทาหรณ์ การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมาและการเล่านิทานชาดก เพื่อช่วยให้เข้าใจได้ง่าย เห็นจริง เป็นรูปธรรม และมีความเพลิดเพลิน จำแม่น พระพุทธเจ้าทรงยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบ อุปมา และเล่านิทานประกอบบรรยายธรรมเสมอ ๆ

2.2.7 การทำเป็นตัวอย่าง เป็นวิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในทาง จริยธรรม คือ การทำเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองการสาธิตให้ดู

2.2.8 การลงโทษและการให้รางวัล พระพุทธเจ้าจะทรงใช้การชมเชยยกย่องในรูปของการยอมรับคุณความดีของผู้นั้น ให้เขามั่นใจในการทำความดีของตน บางทีก็ทรงชมเพื่อให้ถือเป็นแบบอย่าง

3. มีส่วนร่วมของชุมชนและ โรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม

เนื่องจากการที่เสริมสร้างคนให้มีความเป็นพลเมืองดี คือการรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งการเป็นคนดี และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือ เป็นสิ่งที่เด็กจะต้องได้รับการปลูกฝังจากสังคมที่อยู่ล้อมรอบตัวเด็ก เช่น ชุมชน ครอบครัวและโรงเรียนรวมไปถึงสื่อมวลชนจะต้องตระหนักในความสำคัญของการร่วมมือในการปลูกฝัง

หรือหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดีไปพร้อมกัน เช่น บ้านและโรงเรียนต้องมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือเพื่อที่จะพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในลักษณะดังต่อไปนี้

โรงเรียน ต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนในด้านสุขภาพ ลักษณะนิสัยเด่น – ค้อย ความสัมพันธ์ในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความสนใจและความต้องการของเด็กหรือผู้ปกครอง รวมทั้งสภาพปัญหาต่าง ๆ ของเด็กหรือผู้ปกครอง ทั้งอดีตและปัจจุบัน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอน ส่งสอนอบรมป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม หน้าที่และความรับผิดชอบของโรงเรียน นอกจากจะจัดการเรียนการสอนแล้วจะต้องจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียน ต้องอบอุ่นเป็นมิตรสะอาดและปลอดภัยเสมอ รวมทั้งจัด โอกาสให้ผู้เรียนมีสัมพันธ์อันดีกับมิตร และฉันท์พี่น้องกับเพื่อนร่วมวัย/ต่างวัย ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในเวลาที่เหมาะสม เช่น กิจกรรมชมรม ค่าภาคฤดูร้อน เป็นต้น

ครอบครัว คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรทำความรู้จักกับผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียน เพื่อรับรู้ นโยบาย แนวการสอน ระเบียบของ โรงเรียน กิจกรรมและการบ้านที่ผู้สอนมอบหมาย ให้เด็ก เพื่อจะได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียนและต่อเด็ก การร่วมมือติดต่อกันเป็นระยะสม่ำเสมอ จะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายคือ บ้านและ โรงเรียน เกิดความคุ้นเคยและกลายเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น รับรู้เข้าใจปัญหา ความต้องการของกันและกัน เพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อพัฒนาลูกหลานร่วมมือ

พ่อแม่และผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังแนวทางการดำเนินชีวิต ระเบียบวินัยและการเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีได้ โดยชี้แนะจะจัด โอกาสให้บุตรหลาน ได้ฝึกปฏิบัติจริง ตามแนวทางตัวอย่าง ได้แก่

1. ให้บุตรหลานมีกิจกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ทั้งในครอบครัวและโรงเรียน ตามกำลังความสามารถ จะ ได้มีความภาคภูมิใจในผลงานและการกระทำร่วมกับผู้อื่น
2. อบรมมารยาทต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มารยาทในสังคม มารยาทในการแสดงความรัก มารยาทในการกินอยู่ เดิน ขึ้น นั่ง นอน และการพูดการฟัง ฯลฯ
3. ให้บุตรหลานได้เรียนรู้ปฏิบัติจริงเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ การเคารพยึดมั่นในชาติ ศาสนา และจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ โดยพาบุตรหลานไปร่วมปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ประหยัด และสอดคล้องกับชุมชนที่ถือปฏิบัติอยู่ เช่น สวดมนต์ ประเพณีการบวช การรดน้ำดำหัว

4. ให้นุตรหลานสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะได้ช่วยกันบำรุงรักษา

5. พ่อ แม่ผู้ปกครอง ควรเป็นตัวอย่างการใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจรับฟังความคิดเห็นของบุตรหลานและเปิดโอกาสให้บุตรหลาน

สกต นิตวรรณ (2524 : 26 .ศีลธรรม โพนะทา. 2545 : 26) ได้กล่าวว่า การสอนจริยธรรมในโรงเรียนต้องพยายามให้ผู้เรียนยึดมั่นในจริยธรรม มีความหนักแน่น อดทน และปฏิบัติอย่างถูกต้อง โดยอาศัยหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ให้เหตุผลด้านพุทธิปัญญา
2. จริยธรรมที่ปฏิบัติต้องมีคุณค่าต่อตนเอง ต่อสังคม และต้องปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย
3. ต้องปฏิบัติด้วยความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า ความสุขที่แท้จริงของบุคคล ต้องอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม

จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น เป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอนรวมถึงผู้ปกครอง ในอันที่จะนำไปเลือกใช้เหมาะสมกับสถานการณ์ บุคคล หรือ โอกาส เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำเอาหลักการหรือแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

5. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมภายในโรงเรียน

5.1 การกำหนดนโยบายการดำเนินงาน

นโยบายเป็นทิศทางรวมศูนย์พลังงาน เพื่อพุ่งไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จของงาน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนก็เช่นเดียวกันซึ่งนักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

เลิศชาย ศิริชัย (2542 : 118) กล่าวว่า แนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่

1. การกำหนดนโยบายเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมไว้ปฏิบัติ
2. กำหนดวิธีสอนคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นไปตามแนวนโยบาย

กรมการศาสนา (2542 : 142) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายว่า โรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนออกมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานกิจกรรมทางคุณธรรมจริยธรรมทุกรูปแบบที่จัดขึ้นในโรงเรียน นโยบายจึงเป็นส่วนสำคัญที่ใช้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ตรงสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ดังนั้น การดำเนินงานของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงต้องพยายามปฏิบัติให้ตรงสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ดังนั้น การดำเนินงานของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องจึงต้องพยายามปฏิบัติให้สอดคล้องสนับสนุนกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย มิเช่นนั้น การดำเนินงานจะหมดประสิทธิภาพ ซึ่งแผนเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมได้สรุปไว้ว่า การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างคุณธรรม

จริยธรรมในระหว่างที่ผ่านมายังขาดนโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในอันที่จะให้สถานศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ยึดปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำการแปลงนโยบายของรัฐหรือความมุ่งหมายของหลักสูตรไปสู่วัตถุประสงค์ การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจึงควรกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

การกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน คณะครูในโรงเรียน ควรที่จะมีความคิดเห็นสอดคล้องเป็นแนวเดียวกัน ดังผลการวิจัยของ (เปรมฤดี กฤษเจริญ, 2542 : 14 – 16) สรุปไว้ดังนี้

1. การจัดอบรมครู - อาจารย์ ผู้สอนจริยธรรม
2. ครู - อาจารย์ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
3. ควรพิจารณา บรรจุครูผู้สอนจริยธรรมที่มีความถนัดในการสอนและคุณสมบัติเหมาะสม
4. ควรสอนจริยธรรม โดยให้มีภาคฝึกปฏิบัติ
5. ควรจัดอุปกรณ์ที่เหมาะสมประกอบการเรียนการสอนวิชาจริยธรรม
6. ควรจัดให้มีกิจกรรมทางศาสนา
7. ควรให้มีการยกย่อง ชมเชยครูที่มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่าง
8. ควรให้มีการประกวดมารยาทนักเรียน โดยมีรางวัลเป็นกำลังใจ
9. ควรมีการสอนวิชาจริยธรรมแทรกในทุกวิชา
10. ควรให้ครู - อาจารย์ทุกคนเน้นเรื่องจริยธรรมในวิชาอื่น ๆ ด้วย
11. ควรจัดให้มีวิชาจริยธรรมในหลักสูตรทุกชั้น
12. ควรขอให้ครูทุกคนร่วมกันให้การอบรมวิชาจริยธรรม
13. ควรจัดให้มีการทัศนศึกษาที่เกี่ยวกับวิชาจริยธรรม

14. ผู้สอนควรปรับปรุงการสอนให้ทันสมัย หากความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

5.2 การนิเทศการสอน

ครูเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่ง ที่ใกล้ชิดกับนักเรียน และการปฏิบัติการสอนของครู เป็นเครื่องมือจะต้องได้รับการพิจารณา โดยผู้บริหารหรือเพื่อนครู โดยการนิเทศการสอน

พนัส หันนาคินทร์ (2541 : 207) ได้กล่าวถึงการนิเทศการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอนไม่ใช่เรื่องการตรวจจับผิด แต่เป็นการที่ผู้นิเทศเข้าไปเพื่อช่วยเหลือแนะแนวให้เกิดการปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาให้หมดไป ทั้งนี้ การนิเทศการสอนภายในโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำและคอยช่วยเหลือประสานงานตลอดจนให้คำปรึกษาหารือแก่ครูในเรื่องส่วนตัวและในหน้าที่การงาน ในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย การสอนของครูเป็นเครื่องมือสำคัญต่องานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน งานการส่งเสริมจะประสบผลสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับครูสอนของครู

5.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

มนุษย์ทุกคนจะได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรมจะต้องมีความประพฤติ ปฏิบัติดี การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติร่วมกันเป็นสำคัญเรียกว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน

จากนโยบายการพัฒนาการศึกษา ด้านการปฏิรูปการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ตามจุดประสงค์ของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีพื้นฐานความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานที่ดีและเข้มแข็ง พอที่จะออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้ มีระเบียบวินัย และคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

นอกจากนี้กรมวิชาการ (2541 : 46) ได้กำหนดกิจกรรมนักเรียนไว้ทั้งหมด 10 ประการ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวนี้ จัดเป็นกิจกรรมที่มีสาระขอบข่ายเกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โดยตรงรวม 3 ประการ ได้แก่

1. กิจกรรมลูกเสือหรือยุวกาชาด หรือ เนตรนารี หรือกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์
2. กิจกรรมศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

การจัดกิจกรรมนักเรียนในที่นี้ จึงหมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียนที่เป็นประโยชน์ในด้านการปลูกฝัง พัฒนาบุคลิกลักษณะนิสัยนักเรียนให้องงามด้วยหลักความรู้และความประพฤติคู่กัน

หลักในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่สำคัญ คือ คณะครูทุกคนและนักเรียนเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานให้พร้อมเพียงเป็นหนึ่งเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหาร โรงเรียนต้องให้ความสนใจ ติดตามผลเพื่อให้งานการจัดกิจกรรมนักเรียนปราศจากปัญหาอุปสรรคและสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์

6. วิธีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการพัฒนานักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมไปถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดดังนี้

6.1 ความมีระเบียบวินัย

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความมีระเบียบวินัยไว้ดังนี้

พนัส หันนาकिनทร์ (2542 : 153) ได้กล่าวถึงวินัย ซึ่งเกิดขึ้นจากการรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติคือ นักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วิธีเทียบขาดแบบทหาร คือ การใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือ ทั้งนี้เพราะนักเรียนทำความดีเพราะกลัวถูกลงโทษวินัยชนิดนี้ตรงกับสุภาษิตที่ว่า "รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี" ซึ่งเมื่อนักเรียนทำผิดจนเป็นนิสัยแล้วต่อไปภายหน้าจะติดนิสัยไม่ทำความชั่วแต่ก็มีผู้ไม่เห็นด้วย โดยอ้างว่าเป็นการผิดหลักการประชาธิปไตย
2. วินัยแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน แนวคิดนี้ถือว่า เมื่อนักเรียนได้ทำสิ่งที่ตนสนใจแล้ว ปัญหาเรื่องวินัยก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่โรงเรียนจะใช้เพื่อแก้ปัญหาของนักเรียน
3. วินัยที่เกิดจากการรู้จักความรับผิดชอบและเกียรติของตนเอง มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความประพฤติดี โดยพยายามสร้างให้นักเรียนถือเกียรติของคน รู้จักรับผิดชอบ

ธิดิมา จักรเพชร (2544 : 9) แบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ด้านนักเรียนมีวินัยในตนเองแล้วก็ลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียน
2. วินัยเพื่อส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอก เพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตาม ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตาม เช่น วินัยในการแต่งกาย วินัยเรื่องการทำความเคารพ

ประสาร ศรีพงษ์เพ็ลลิต (2548 : 16 – 17) กล่าวว่า ระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติ ปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นรักษาระเบียบวินัย สรุปได้ว่า ความมีระเบียบวินัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่คือ

1. ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นจิตสำนึกภายในตนเองทำให้สามารถควบคุมจิตใจและพฤติกรรมของตนเองได้
2. ความมีระเบียบวินัยทางสังคม ซึ่งเป็นวินัยที่เกิดจากการควบคุมของอำนาจจากภายนอก ส่งผลต่อการควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขอบบังคับ กฎหมาย เป็นต้น

6.2 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กรมการศาสนา (2543 : 22) กล่าวว่า ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการกระทำที่แสดงออกถึงไมตรีจิตเพื่อให้ผู้อื่นได้รับความสะดวก มีความพอใจ เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนชรา สุนัขพิการ และเด็กในการโดยสารรถประจำทางและข้ามถนน เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรเผื่อแผ่ให้สิ่งของที่เรามีมากกว่าผู้อื่น หรือแม่ไม่มีความเท่า ถ้าเป็นของแปลก มีรสดี หรือได้มาจากต่างถิ่น ซึ่งคิดว่าเป็นของนำยินดีแก่ผู้รับก็แบ่งกันได้ อีกนัยหนึ่งจะจัดอยู่ในลักษณะของการเสียสละ ซึ่งสามารถแบ่งประเภท ได้ดังนี้

1. การเสียสละทางกาย เช่น
 - 1.1 การช่วยเหลือผู้อื่นทำธุรกรรมที่ไม่มีโทษ
 - 1.2 การไม่นั่งดูเฉย
 - 1.3 การช่วยเหลืองานสาธารณประโยชน์
2. การเสียสละทางวาจา เช่น
 - 2.1 การช่วยเหลือให้คำแนะนำทั้งในทางโลกและทางธรรม
 - 2.2 การช่วยเจรจาเป็นธุระให้สำเร็จประโยชน์

3. การเสียดสีทางกำลังสติปัญญา เช่น

- 3.1 การช่วยแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา
- 3.2 การช่วยแก้ไขปัญหาเคือคร้อนแก่คนที่ไม่ทำผิด
- 3.3 การช่วยคิดหาแนวทางที่ถูกต้องที่ชอบ
- 3.4 การช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา

4. การเสียดสีด้วยกำลังทรัพย์ เช่น

- 4.1 การแบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภค ให้แก่ผู้ขัดสนที่สมควรให้
- 4.2 การแบ่งปันเงินทอง ให้แก่ผู้ขัดสนสมควรให้
- 4.3 การสละทรัพย์เพื่อสาธารณกุศล

5. การเสียดสีทางใจ เช่น

- 5.1 การยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข
- 5.2 การไม่อาฆาตจองเวร
- 5.3 การให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่สำนึกผิด
- 5.4 การไม่นึกซ้ำเติมผู้อื่นเมื่อเพลี่ยงพล้ำ
- 5.5 การไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

6.3 ความประหยัด

พวงพยอม ชิดทอง (2536 : 5-6) กล่าวว่า การประหยัด หมายถึง การใช้เงินเวลาและสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด ได้จำกัดขอบข่ายการประหยัดดังนี้

1. การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด เหมาะกับรายรับ มีการเก็บออม ยับยั้งความต้องการสิ่งของจนอันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ตัดสินใจใช้เงินอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงประโยชน์ ความคุ้มค่าความจำเป็นของตนเอง และไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

2. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนเองและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ได้แก่ การใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียน เดินทางกลับบ้าน ศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด ทบทวนบทเรียน หาความรู้เพิ่มเติม ทำธุรกิจส่วนตัว ใช้เวลาในการสอน การทำงาน อุดหนุน ช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม

3. การประหยัคสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ของตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รักษาซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้งานให้อยู่เสมอไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย

6.4 ความซื่อสัตย์

ประสาร ศรีพงษ์เพลิต (2548 : 15) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่การงานและต่อผู้อื่น ได้แก่

1. ไม่สับปรับกลับกลอก
2. ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางที่เลื่อมเสียด
3. มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
4. ไม่คคโงง มีความตั้งใจทำจริง
5. ประพฤติตนตรงตามคำพูดและความคิด
6. ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว
7. ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว
8. ไม่สอพลอเพื่อนเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว
9. เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์
10. ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง
11. ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
12. ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือเอาดีเข้าตน
13. ไม่ร่วมกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของสังคมและ

หมู่คณะ

จึงกล่าวได้ว่า ความซื่อสัตย์ เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแต่ละคนพึงแสดงออกมาเพื่อความไว้วางใจของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถแสดงออกได้หลายทางไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อตนเอง พฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น และพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อคณะสังคมและประเทศชาติ

6.5 ความรับผิดชอบ

ได้มีนักศึกษามากมายท่านกล่าวถึงลักษณะของคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ดังนี้

อภิชาติ ภูประเสริฐ (2541 : 17) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การยอมรับผลจากการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะผลที่เกิดขึ้นจะเป็นผลดีและผลเสียก็ตาม

นลิน เรืองบุตร (2542 : 46) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลงานนั้น ๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพระเบียบ กฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่น เพื่อเผชิญกับอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบ
8. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งต่อตนเองและต่อสังคม
10. ตรงต่อเวลา
11. ยอมรับผลการกระทำของตน

ทิพวรรณ แสงพันธ์ (2542 : 25) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การเอาใจใส่และปฏิบัติงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย รวมทั้งงานในหน้าที่ของตนเอง ให้สำเร็จเรียบร้อยทันตามเวลาที่กำหนดเอาไว้เป็นอย่างดีที่สุด ด้วยความขยันและความเพียรพยายาม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเมื่อผลงานปรากฏออกมาก็สามารถยอมรับผลงานนั้นด้วยความสบายใจและเต็มใจไม่ว่างานนั้นจะดีหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีความพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นด้วย ประกอบด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ

1. การดูแลรักษาความสะอาดร่างกายและเครื่องแต่งกายของตน
2. การดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัว เครื่องเขียนแบบเรียนต่าง ๆ
3. การทำและส่งการบ้านตามที่ครูสั่ง
4. การช่วยดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณที่ได้รับมอบหมาย
5. การไม่ขาดโรงเรียน โดยไม่มีกิจธุระจำเป็น

6. การรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ

นอร์ตัน วงศ์โสภ (2544 : 9) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่เด็กนักเรียนรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งรู้จักรักษาสีทธิประโยชน์ โดยสะท้อนให้เห็นได้จากงานที่เด็กนักเรียนช่วยรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียน การรู้จักจัดเก็บสัมภาระ เสื้ออุปกรณ์หรือของเล่นเข้าที่ให้เป็นที่เรียบร้อยหลังเลิกใช้แล้ว เข้าร่วมกิจกรรมและตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่งและมาเข้าเรียนตามกำหนดเวลา

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความรับผิดชอบ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ ความตั้งใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยปฏิบัติด้วยความขยันหมั่นเพียร ละเอียดรอบคอบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขให้บังเกิดผลดีต่อตนเอง ผู้อื่นและต่อสังคมโดยรวม

7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ถือกำเนิดมาจากงานด้านจิตวิทยาสังคมของ Kurt Lewin ซึ่งใช้เวลาหลายปีในการพัฒนาและประยุกต์วิธีการจากชุดของการทดลองอย่างต่อเนื่อง ในชุมชนอเมริกาตอนหลังสงครามโลก วิธีการนี้ได้นำมาทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ ทางสังคม มีแนวคิดที่สำคัญอยู่ 2 แนว คือ แนวคิดการตัดสินใจของกลุ่มและแนวคิดด้านภาระหน้าที่ในการพัฒนาปรับปรุง การวิจัยปฏิบัติการแตกต่างจากการวิจัยแบบอื่นคือ การวิจัยปฏิบัติการจะเน้นผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนอันเนื่องมาจากการวิจัยซึ่งถือเป็นหน้าที่แรกของการปฏิบัติการ ในอันที่จะไปสู่การปรับปรุงและใช้ในการประเมินผลลัพท์ของยุทธวิธีที่ใช้ในการปฏิบัติการ ในอันที่จะไปสู่การปรับปรุงและการปฏิบัติงาน ดังนั้นการวิจัยปฏิบัติการจึงเป็นกิจกรรมของกลุ่ม (กรมวิชาการ. 2540 : 13 – 14)

7.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 10) ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าเป็นการวิจัยเพื่อนำผลมาใช้แก้ปัญหาอย่างรีบด่วนหรือปัจจุบันทันที เช่น ปัญหาการเดินทางเป็นต้น

อรัญญา สุทธสินโนบล (2544 : 66) สรุปความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าเป็นการวิจัยอย่างมีระบบ โดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องเฉพาะจุด

โดยต้องดำเนินการอย่างรีบด่วน ผลจากการวิจัยจะทำให้เกิดการพัฒนากิจการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

7.2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สมบัติ บุญประคม (2545 : 6-8) กล่าวว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามขั้นตอนของ Kemmis and Mc Taggart ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นจากผู้วิจัยหรือครูผู้สอนสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาสำคัญเพื่อนำมาแก้ไข ซึ่งสามารถดำเนินการ ได้หลายลักษณะ เช่น การสำรวจข้อมูลในลักษณะรูปก้างปลา สำรวจพฤติกรรมของผู้เรียนการสังเกตของครูข้อประเมินจากการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นการนำเอาแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการ ในขั้นนี้ครูผู้วิจัยจะต้องพบปัญหาในการวิจัยมาก

3. แผนทีวางไว้จะกำหนดให้สามารถยืดหยุ่นได้ เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม โดยกำหนดให้สอดคล้องกับปฏิบัติจริงในห้องเรียน

4. ขั้นสังเกตผล (Observe) เป็นการสังเกตเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติการ (The action process) และผลของการปฏิบัติงาน(The effect of action) พร้อมทั้งจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยจากการเห็นด้วยตาการฟังและการใช้เครื่องมืออาจเป็นแบบทดสอบวัดผลที่ออกมาเป็นตัวเลข แบบสอบถามที่ต้องการทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในขณะที่ดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการสังเกตผลการปฏิบัติเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยปฏิบัติการสามารถพิจารณาว่าเป็นวิธีการทำงานสำหรับกลุ่มของผู้ปฏิบัติงานทางการศึกษา กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนและบุคคลอื่น ๆ ที่มีชีวิตอยู่กับความซ้ำซ้อนของประสบการณ์จริงและในขณะที่เดียวกันก็มุ่งมั่นในการปรับปรุงอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการกับเหตุการณ์ที่ซับซ้อนอย่างมีวิจารณญาณและโดยปฏิบัติจริง วิธีการที่เลววิ้นพัฒนาขึ้นมาได้ทดลองและปรับปรุงในสถานการณ์ทางสังคมที่มีความยุ่งยากและมีแรงกดดันด้านความขัดแย้งทางสังคมอีกด้วย ในการพัฒนารูปแบบการวิจัยนี้ สามารถยืดหยุ่นวิธีการในการปรับปรุง โรงเรียน โดยใช้วิจารณญาณที่ดำเนินการและสะท้อนผลของการปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่ซับซ้อนมักจะสับสน นอกจากนี้ยังมีปัญหาขัดแย้งทางสังคมอีกด้วย ใน

การพัฒนาแบบการวิจัยนี้ สามารถยืดหยุ่นวิธีการในการปรับปรุงโรงเรียน นอกจากนั้นยังมี ปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนสมัยใหม่ การวิจัยแบบนี้จะให้กรอบงานเกี่ยวกับการรับรู้แนวคิด ในความเป็นจริงของโรงเรียน โดยนำแนวคิดนั้นไปปฏิบัติใน สภาพการณ์จริง ๆ ด้านหนึ่ง และอีกด้านหนึ่งจะให้วิธีการที่เป็นรูปธรรมที่จะดำเนินการให้ เกิดผลทางการปฏิบัติและทำให้กลมกลืนกันระหว่างแนวคิดทางการศึกษาและการปฏิบัติจริง ทางการศึกษา นั้น ๆ

สรุปหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นความพยายามปรับปรุงการศึกษา โดยเปลี่ยนแปลง การศึกษานั้นและการเรียนนั้นและการเรียนรู้ลำดับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงนั้น
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม และให้การปรึกษาหารือ ร่วมมือ กันทำงาน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการฝึกปฏิบัติตามแนวที่กลุ่มกำหนด
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการใช้สะท้อนการปฏิบัติ โดยการประเมินตรวจสอบใน ทุก ๆ ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงการฝึกหรือการปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดหมาย

8. บริบทของโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด

8.1 สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติโรงเรียน

โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด โดยพระคุณเจ้าบุญเตือน หมั่นทรัพย์ ได้พิจารณา เห็นสมควรจะมีสถาบันคาทอลิกในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นศูนย์รวมของกลุ่มคริสตชน จากนั้น ทางสังฆมณฑลได้เริ่มสำรวจพื้นที่ ในการก่อสร้างโรงเรียน และได้ทำสัญญาจาก นางนิ่มนวล พิมพ์แพนไชย เป็นพื้นที่จำนวน 5 ไร่ 10 งาน 64 ตารางวาในการก่อสร้างโรงเรียน และได้เริ่ม ก่อสร้างอาคารเรียนเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2528 เป็นอาคารคอนกรีต 2 หลัง หลังที่ 1 เป็น อาคาร 3 ชั้น หลังที่ 2 เป็นอาคารชั้นเดียว ระหว่างอาคารทั้งสองมีห้องประกอบอาหารและ โรงอาหาร ซึ่งใช้เป็นที่ประชุมด้วย ได้รับอนุญาตให้เปิดทำการสอนในวันที่ 16 พฤษภาคม 2529 เปิดรับสมัครนักเรียนสองแผนกคือ แผนกก่อนวัยเรียน และระดับอนุบาล มีนักเรียน 47 คน

ในปีการศึกษา 2531 เปิดรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน 214 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2532 ได้ก่อสร้างอาคารเรียนหลังที่ 3 และเปิดทำการใช้ เมื่อปี พ.ศ. 2535

เนื่องจากจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น จึงได้ก่อสร้างอาคารหลังที่ 4 ในปีการศึกษา 2537 และเปิดใช้วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2539

ในปีการศึกษา 2540 ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนจาก “โรงเรียนอนุบาลพระกุมารร้อยเอ็ด” เป็น “โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด” ตามใบอนุญาตเลขที่ 73/250 นอกจากนั้นยังได้สร้างสนามบาสเกตบอล และปรับปรุงสภาพแวดล้อมกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โรงเรียนจึงได้ขออนุญาตขยายการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2545

พระสังฆราช คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาฝ่ายทรัพย์สิน และที่ปรึกษาพระสังฆราชได้พิจารณาเห็นชอบในหลักการและอนุมัติ ให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในงบประมาณที่เหมาะสม

บาทหลวงบุญเลิศ พรหมเสนา ในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการ จึงได้รับการดำเนินการตามขั้นตอน กล่าวคือ การจัดซื้อที่ใหม่ จำนวน 24 ไร่ 2 งาน 15 ตารางวา การถมที่เตรียมปลูกสร้างอาคารฝ่ายทรัพย์สินของสังฆมณฑลอุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วย

1. พระสังฆราชบุญเลื่อน	หมั่นทรัพย์	ประธาน
2. บาทหลวงสำราญ	พันธุวิไล	กรรมการ
3. บาทหลวงหลุยส์	เลออง	กรรมการ
4. บาทหลวงบุญเลิศ	พรหมเสนา	กรรมการ
5. บาทหลวงวินัย	ระติเดช	กรรมการ
6. นายบุญเฮียง	รุ่งรัชกานนท์	เหรัญญิก และเลขานุการ
7. นายคณัย	พรวิทย์มณี	กรรมการ

คณะกรรมการฝ่ายทรัพย์สิน ได้พิจารณาเลือกบริษัท ห.จ.ก.ภักเกษม เป็นผู้ดำเนินการ

สัญลักษณ์ของโรงเรียนคือ “อนุสาวรีย์ครอบครัวศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งมีความหมายดังนี้ คือ พระกุมาร คือ องค์อุปถัมภ์ของโรงเรียนเป็นชื่อของพระเยซูเมื่อเยาว์วัย ทรงได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักและเอาใจใส่จากบิดา คือนักบุญยอเซฟ และมารดา คือ พระนางมารีอา (แม่พระ) โรงเรียนได้ยึดถือเป็นแบบฉบับในด้านการให้การอบรม อันเป็นพื้นฐานแรกของชีวิตมนุษย์ ซึ่งถือว่าครอบครัวเป็นโรงเรียนแห่งแรกสมดังคติที่ว่า “ครอบครัวดี สังคมดี” และเพื่อให้สอดคล้องกับ สัญลักษณ์ของโรงเรียนดังนี้ จึงกำหนดตราและความหมายของตราโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ดไว้ ดังนี้

ลักษณะของตราประจำโรงเรียนตราโรงเรียนเป็นรูปเทียนส่องแสงบนหนังสือ
ที่เปิดอยู่ภายในวงกลมมีความหมายตรงกับปรัชญาของโรงเรียน ดังนี้

วงกลม	คือ	ความเป็นผู้มีวินัย
เทียนจุด	คือ	คุณธรรม
หนังสือ	คือ	ปัญญาดี

แสงเทียน คือ ชีวิตที่ต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอจึงจะเจริญก้าวหน้า
สีประจำโรงเรียน

สีฟ้า - สีขาว

สีฟ้า หมายถึง ความเป็นผู้มีวินัย

สีขาว หมายถึง ปัญญา และคุณธรรม

ปรัชญาของโรงเรียน

วินัยดี มีคุณธรรม นำปัญญา พัฒนาชีวิต

คำขวัญของโรงเรียน คือ ศาสนธรรม นำการศึกษา พัฒนาชีวิต

8.2 สภาพชุมชนโดยรวม

สภาพชุมชนรอบบริเวณ โรงเรียนมีลักษณะชุมชนชานเมือง ไม่แออัด อยู่ระหว่างทาง
เชื่อมต่อเข้าเมืองมีประชากรประมาณ 13,000 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียนได้แก่ บ้าน
รอบเมือง บ้านจี้เหล็ก ทุ่งนาหลวง บ้านหัวแสด บ้านโนนรัง บ้านมารินทร์ บ้านหนองหญ้าม้า
บ้านเปลือย บ้านเหล่าเรือ

อาชีพหลักของชุมชน คือ รับราชการ เนื่องจาก เป็นเขตรอบเมืองจึงมีหมู่บ้านที่ขยาย
ออกมา

- ประเพณีเข้าพรรษา	- งานบุญหะเวดประจำจังหวัด
- งานลอยกระทง	- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ไทย (วันสงกรานต์)
- งานประเพณีบุญบั้งไฟ	- วันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

นับถือศาสนา พุทธ (คิดเป็นร้อยละ 99.09)

นับถือศาสนา คริสต์ (คิดเป็นร้อยละ 0.86 อิสลาม 0.04)

ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ย ต่อครอบครัว ต่อปี 150,000 – บาท

จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 2 คน

8.3 วัตถุประสงค์และนโยบาย

โรงเรียนจัดให้มีการศึกษาอบรมนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ มีทักษะเพื่อจะเป็นพื้นฐานในการค้นคว้าหาความรู้ต่อเนื่องได้ตลอดไป นอกจากนั้นยังมุ่งสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีศาสนา และยึดมั่นในหลักธรรม อันจะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง แก้ปัญหาชีวิตได้ด้วยสันติวิธี ตัดสินใจด้วยสติปัญญา มีความสุขุมรอบคอบและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โรงเรียนจึงกำหนดนโยบายไว้ดังนี้

1. มุ่งเพื่อพัฒนานักเรียนเป็นบุคคลที่ครบทุกมิติ คือ พัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจและสังคม
2. ปลูกฝังความรักต่อชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันเป็นวิถีชีวิตของคนไทย ในระบอบประชาธิปไตย รู้จักรักษาศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่งดงามของชาติ
3. เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ ความสามารถทางภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อันจะช่วยให้นักเรียนเป็นคนมีทักษะ มีเหตุผล มีความคิดเป็นตรรกะ มีระเบียบวินัยต่อตนเอง เป็นคนมีพรสวรรค์กว้างไกล
4. เน้นการปฏิบัติและการปลูกฝังค่านิยมของการเคารพในสิทธิต่อกันและกัน การมีความคิดสร้างสรรค์ และการผนึกกำลังทำความดีร่วมกันพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

8.4 วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด เป็นผู้นำการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ก้าวทันเทคโนโลยี บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ ทันสมัย นักเรียนเปี่ยมคุณธรรม วินัยดี ทักษะภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีความเป็นไทย ใส่ใจชุมชน และอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

8.5 สภาพปัญหาดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด จากการสอบถามสัมภาษณ์ทั้งครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนยังมีปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น การมาโรงเรียนสาย การส่งการบ้านไม่ทันเวลา การใช้ยาอย่างสุรุ่ยสุร่าย การไม่ช่วยกันรักษาความสะอาดของบริเวณ โรงเรียนหรือห้องเรียน (นิเวศน์ อัจฉริยะ, 2551 : สัมภาษณ์) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำลงอันเนื่องมาจากการที่นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัวต่อตนเอง ต่อ โรงเรียน และต่อสังคม อันอาจจะเป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนแก้ปัญหาที่ถูกจุดตอบสนอง

นโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน ดังนั้น นักเรียน โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด จึงจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เกี่ยวกับความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความซื่อสัตย์ หรือแม้กระทั่งความรับผิดชอบ เพื่อให้ นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข อย่างแท้จริง

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

นลิน เรืองบุตร (2542 : 125) ได้ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการพบกลุ่มวิธีเรียนแบบทางไกล สำหรับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เห็นว่า การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ในกระบวนการพบกลุ่ม วิธีเรียนทางไกล มีปัญหาระดับปานกลางทุกด้านเรียงตามอันดับที่ของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ กระบวนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การวางแผนการจัดกิจกรรมพบกลุ่ม เวลาและสถานที่พบกลุ่มและการแสดงผลกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. ครูประจำกลุ่ม เห็นว่า การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการพบกลุ่ม วิธีการเรียนแบบทางไกล มีปัญหาระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามอันดับที่ของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมพบกลุ่ม

กนกวรรณ วิวัฒน์ธนสินธุ์ (2545 : 108) ได้ศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของนักเรียน โดยรวมและจำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนโดยรวม

2. เปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมแต่ละด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่า ด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านวินัยและความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านประหยัด และด้านความกตัญญู ไม่แตกต่างกัน

อเนก แท้สูงเนิน (2547 : 119) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ความสะอาดและด้านความประหยัดของนักเรียน โรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความสะอาด และด้านความประหยัด ในวันที่ 6 มิถุนายน 2546 มีสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ผลการสำรวจคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย การรักษาความสะอาดและความประหยัดของนักเรียน คณะผู้บริหาร และครู ซึ่งมีความตระหนักถึงปัญหาที่โรงเรียนต้องรีบดำเนินการแก้ไข จึงเห็นชอบให้มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้านความประหยัด ความมีวินัยและความสะอาด

2. การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความมีวินัย ความประหยัดและความสะอาด ได้แก่ การจัดประชุมระดมความคิดเห็น จัดอบรม การศึกษาจุดอ่อนจุดแข็งเพื่อหาคุณธรรมจริยธรรม การประชุมหัวหน้ากลุ่มเพื่อนำเสนอผลงานเผยแพร่แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ประสบความสำเร็จ และประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสรุปถึงความสำเร็จและสภาพปัญหาต่าง ๆ

3. ผลการพัฒนาให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความมีวินัย ด้านความสะอาดและด้านความประหยัดสูงขึ้น โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการเดินทางมาเรียนอย่างตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า นักเรียนมีการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความประหยัด ด้านความมีวินัยและด้านความสะอาด ตามลำดับ

สมนึก คอบขุนทด (2547 : 124) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนโคกเริงรัมย์ศิลป์ศิลปการ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีสภาพปัจจุบันและปัญหา คือ ครูประจำชั้นและครูเวร ขาดการแนะแนวเกี่ยวกับวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน การทำงานไม่เป็นระบบการเรียนการสอนไม่สอดคล้องเรื่องระเบียบวินัยนักเรียนมาโรงเรียน ไม่ทันเวลาทำความสะอาดมาไม่ทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าเรียน ไม่ตรงเวลา หนีเรียน นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการมีวินัยด้านการร่วมรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของทรัพย์สินส่วนรวม มีการทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ไม่เก็บรักษาอุปกรณ์กีฬาหลังจากใช้แล้ว

เมื่อดำเนินการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนเริงรัมย์ ศิลปาคาร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ในวงรอบที่ 1 ใช้กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติตามคู่มือการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบ การนิเทศการปฏิบัติการ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ในการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การตรงต่อเวลา นักเรียนส่วนมากปรับปรุงตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลา และเข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนดสม่ำเสมอ วินัยด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในการร่วมรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ และการรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน นักเรียนทุกชั้นร่วมกันทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน เป็นระเบียบเรียบร้อย เห็นคุณค่าของทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนแต่พบปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานคือมีนักเรียนบางส่วนแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบเป็นครั้งคราวและมาไม่ทันเข้าแถวหน้าเสาธงไม่เข้าร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดของอาคารสถานที่ ทำความสะอาดห้องเรียน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบมีการทำลายทรัพย์สินสมบัติของทางโรงเรียน ทั้งเศษกระดาษไม่เป็นที่พื้นที่บริเวณ โรงเรียนกว้างมากทำให้การกำกับดูแลไม่ทั่วถึง ได้ปรับปรุงกลยุทธ์โดยใช้กิจกรรมการนิเทศการปฏิบัติการ พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเอง แต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านการตรงต่อเวลามาทัน โรงเรียน เข้าเรียนตรงเวลา มาเรียนสม่ำเสมอความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียนที่รับผิดชอบนักเรียนร่วมรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียนที่รับผิดชอบ นักเรียนร่วมรักษาความสะอาดของห้องเรียน และอาคารสถานที่ ได้เป็นระเบียบเรียบร้อยและรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนเป็นอย่างดี แต่ยังมีกลุ่มเป้าหมายบางส่วนที่ยังไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน โดยไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธงและกิจกรรมรักษาความสะอาดบริเวณ โรงเรียน

โดยสรุปผลการศึกษาคั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติตามคู่มือการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบ การนิเทศการปฏิบัติการ ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบทั้ง 2 ด้าน ดีขึ้น แต่ยังมีจุดอ่อนด้านความรับผิดชอบต่อตนเองในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมควบคุมตนเอง ทางกาย วาจา ใจ การยอมรับการกระทำของคนอื่น และด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียน การให้บริการต่าง ๆ ในโรงเรียน ควรได้รับการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมการมีส่วนร่วม

สืบสกุล ชดช้อย (2548 : 91) ได้ศึกษาการพัฒนาวิสัยและความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนเมืองทุ่งวิทยา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏผล ดังนี้

1. การดำเนินการตามโครงการพัฒนาวิสัยและความรับผิดชอบของนักเรียนโดยใช้กิจกรรม 4 กิจกรรม สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้เป็นผู้มีวิสัยและความรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพมาก

2. โรงเรียนเมืองทุ่งวิทยา มีการพัฒนาวิสัยและความรับผิดชอบของนักเรียนโดยการจัดทำโครงการพัฒนาวิสัยและความรับผิดชอบของนักเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมหลักจำนวน 4 กิจกรรม ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน มีวิสัยในด้านการแต่งกาย มีวิสัยในด้านการรักษาความสะอาด ด้านการใช้สถานที่ และด้านการปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงเพิ่มมากขึ้น และกลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ต่อสถานศึกษา และต่อครอบครัวเพิ่มมากขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาวิสัยและความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน การแบ่งเขตรักษาความสะอาด การประชุมผู้ปกครองนักเรียน และการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์ ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวิสัยและความรับผิดชอบต่อผลดีต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาอันจะเป็นหลักประกันให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของสถานศึกษาและนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

กร กองสุข (2548 : 95) ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนสามัคคีพิทยาคม อำเภอ โนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า สภาพก่อนการพัฒนาพบว่า นักเรียนยังขาดวินัยบางประการที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานและไม่เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียน นักเรียนขาดความรับผิดชอบด้านการรักษาความสะอาดอาคารสถานที่ และสถานที่ของส่วนรวม เมื่อดำเนินการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสัญญาใจ กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน และกิจกรรมสะอาดทุกวัน พบว่า

1. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านการมาโรงเรียน การมาเรียนและการเข้าเรียน โดยจะเห็นได้จากนักเรียนจะรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ ไม่มาโรงเรียนสาย มาเรียนสม่ำเสมอและไม่หนีคาบเรียน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายยังมีพฤติกรรม

ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้นในระดับที่น่าพอใจผลก็คือพื้นที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนมีความสะอาดเรียบร้อยสวยงาม

2. ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อการรักษาความสะอาดห้องเรียนและพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยได้พัฒนาตนเองมากขึ้นและให้ความสำคัญกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายเพิ่มขึ้นในระดับที่น่าพอใจ

โดยสรุป การดำเนินงานเพื่อเสริมวินัยนักเรียนด้วยความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสัจจวิทยาใจ กิจกรรมเยี่ยมบ้านและกิจกรรมสะอาดทุกวันช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีนักเรียนบางส่วนที่ครูจะต้องคอยกำกับดูแล อย่างไม่ใกล้ชิด จึงจะสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ ดังนั้นเพื่อให้มีการพัฒนาการเสริมวินัยอย่างยั่งยืน โรงเรียนควรมีกิจกรรมการพัฒนาเสริมสร้างวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยการเพิ่มบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดกิจกรรมการพัฒนาอย่างจริงจังต่อไป

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เอนคิโซ (Enciso. 2000 : 961) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับวินัยนักเรียนตามทัศนะของนักเรียน ครูและผู้บริหาร โดยศึกษาในโรงเรียนระดับกลางที่มีนักเรียนประมาณ 1,700 คนครู 69 คนพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน คือ พฤติกรรมไม่เหมาะสมและการกล่าวหาว่าทำก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้น จากการศึกษาเชิงเอกสาร พบว่าความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการระบุปัญหาวินัยของครูจะต้องรับรู้ก่อนที่ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับวินัยนักเรียนมีประสิทธิภาพในการป้องกัน หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่ผู้บริหารรู้สึกว่าคุณครูเป็นปัจจัยสำคัญในการนำนโยบายการแก้ปัญหานักเรียน ไปใช้ได้อย่างประสบความสำเร็จซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียนของครูและนักเรียนมีความเชื่อว่าผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการแก้ปัญหาด้านวินัยนักเรียน

โจเซฟ (Joseph. 2000 : 25) ได้ศึกษาการสอนเกี่ยวกับชั้นเรียนจริยธรรม : เล่นสี่ต่อสองจริยธรรมเพื่อสะท้อนการปฏิบัติโดยนำเสนอมุมมองทางทฤษฎีที่สนับสนุนหลักการและเหตุผลของอาจารย์มหาวิทยาลัยคนหนึ่ง เพื่อการสัมมนาการสอนเรื่องชั้นเรียนจริยธรรมซึ่งตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ ซึ่งเกิดจากมุมมอง 3 มุมมอง คือ วรรณกรรมทางทฤษฎีเกี่ยวกับมิติทางจริยธรรมการสอน ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรม(เฉพาะที่สัมพันธ์กับความซับซ้อนของจริยธรรม)และแนวคิดเกี่ยวกับจินตนาการที่มุ่งเน้นด้านการเลือกหลักสูตรที่ผู้สอนสร้างขึ้นในการพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมด้านคำถามของนักเรียน ซึ่งทำให้เกิดการสัมมนาด้านสิ่งที่

นักเรียนเห็นว่าเป็นด้านที่มีคุณค่าของรายวิชา และด้านคำอธิบายเกี่ยวกับผลงานของแต่ละบุคคล ในการสัมมนา ผลสำเร็จในการสอนการสัมมนาเหล่านี้ ได้แก่ นักเรียนได้รับความเข้าใจลึกซึ้งที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อมองตนเองว่า เป็นนักการศึกษาทางจริยธรรมมากกว่าที่จะเป็นผู้จัดการชั้นเรียนอย่างเดียว หลายคนเรียนรู้ที่จะมองบทบาทของครูว่าเป็นการเสนอ ให้เห็น จริยธรรมและนักเรียนมีภาษาจริยธรรมที่จะพูดเกี่ยวกับความอึดอัดใจที่จะหาทางออกในการสอน ในโรงเรียน

จูเวลล์ (Jewell. 2001 : 646) ได้ศึกษาเรื่องการวัดการพัฒนาทางจริยธรรม: ความรู้สึก การคิดและการกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าบุคคลที่พัฒนาทางจริยธรรมแล้วเป็น บุคคลที่รู้สึกเกี่ยวกับประเด็นปัญหาจริยธรรมอย่างเข้มแข็งหรือไม่ หรือเข้าใจประเด็นปัญหา จริยธรรมหรือไม่ หรือปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมหรือไม่ เมื่อจัดการกับคนอื่น มีประเด็นโต้แย้งกัน ว่า ความหมายของคำว่าจริยธรรมเกี่ยวข้องกับวิธีที่ควรจะทำต่อกันอย่างไรและโต้แย้งว่า การศึกษาทางจริยธรรมควรจะจัดการกับการกระทำของคนที่คนทำงานอยู่ภายในกลุ่ม แนวโน้มในการศึกษาสำหรับคนมีความสามารถพิเศษ เพื่อมุ่งเน้นสภาพทางความรู้ของแต่ละ บุคคลเมื่ออภิปรายความเข้าใจ เช่น การรู้จักหลักจริยธรรมสากล พิจารณาเห็นว่า เป็นเรื่อง เฉพาะตัวเกินความจำเป็นและเป็นเรื่องไม่เพียงพองทางแนวคิด นอกจากนี้ยังได้ทำสังเขป ขึ้นตอน 6 ขึ้นตอน ในการพิจารณาตัดสินจริยธรรมตามแบบของลอว์เรนซ์ โคห์ลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) คือการลงโทษและการเชื่อฟังความมุ่งหมายทางเครื่องมือของแต่ละ บุคคลและการแลกเปลี่ยน ความคาดหวังร่วมกันระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์และความเป็นไป ตามคาดหวัง ระบบสังคมและการรักษาความสำนึกทางสังคม สิทธิที่มีก่อนและสัญญาทาง สังคม หรือสาธารณประโยชน์และหลักจริยธรรมสากล ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่างานวิจัยของ โคห์เบิร์ก คนคิดว่าอย่างไร ไม่ใช่คนประพฤติอย่างไร

เบรนต์จิงแฮม(Braintingham. 2001 : 146 – A) ได้ทำการวิจัยการศึกษาเพื่อก้าวไปสู่ ความเป็นประชาธิปไตย กรณีศึกษา หลักการเกี่ยวกับการเป็นประชาธิปไตยถูกนำมาทำการ สอนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาอย่างไร โดยสังเกตในชั้นเรียน 2 ชั้นเรียน ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลแบ่งตามใจความสำคัญ 3 ส่วน คือ (1) เรื่องของความมีอิสระกับความรับผิดชอบ (2) กระบวนการในการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (3) การให้เกิดผู้อื่น อันดับแรก พบว่า ในทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมวิจัยคิดว่า ความมีอิสระกับความรับผิดชอบเป็นสิ่ง ที่ สำคัญ ทุกคนยอมรับว่า ความมีอิสระต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบและการสอนให้รู้จัก ความรับผิดชอบทำได้โดยการที่ครูต้องเข้ามามีส่วนร่วม ให้ความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน รวมทั้งให้

ความเสมอภาคในการมีสิทธิออกเสียง พบว่า กระบวนการตัดสินใจ โดยวิธีการเปิดอภิปราย แสดงความคิดเห็นและหาวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อส่วนรวม และสุดท้ายพบว่า ตัวอย่างของการให้ความเคารพหรือการให้เกียรติผู้อื่นในสังคมระดับชั้นเรียนและในโรงเรียน คือ การที่นักเรียนการศึกษาพิเศษสามารถเข้าร่วมเรียนในชั้นเรียนของนักเรียน การศึกษาปกติ และได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพราะความรู้สึกร่วมกันของตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน

แกรนดมอนท์ (Grandmont. 2002 : 278 – A) ได้ทำการศึกษาศึกษาการส่งเสริมวินัยและการใช้ประโยชน์ของการบริหารชั้นเรียนซึ่งใช้วิธีการจัดระเบียบวินัย ตามหลักประชาธิปไตย เพื่อทำการชี้แนะแนวทางในการส่งเสริมที่สามารถประสบผลสำเร็จ และเพื่อทดสอบผลกระทบของนักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียน ซึ่งใช้วิธีการจัดระเบียบวินัยตามหลักประชาธิปไตย ที่มีต่อพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียนเมื่ออยู่ในชั้นเรียน โดยสังเกต การสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ พบว่า การส่งเสริมวิธีการจัดระเบียบวินัยโดยใช้หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งผลในการช่วยปรับปรุงด้านความประพฤติของนักเรียนสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถดูแลตนเองและมีความเป็นอิสระมากขึ้นและช่วยเตรียมความพร้อม ประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลในการช่วยลดระดับของความเครียดในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารลงได้ ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณพบว่า มีนักเรียนจำนวนมากที่รู้สึกว่าคุณครูให้การให้ความเคารพในสิทธิของผู้อื่นและรู้จักการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียนตลอดช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนทำการส่งเสริมวิธีการจัดระเบียบวินัยโดยใช้หลักประชาธิปไตยเป็นวิธีการบริหารชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น เป็นกระบวนการที่จะช่วยเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความประหยัด มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ รวมไปถึง การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่โรงเรียนรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันจัดให้มีและให้เกิดแก่ผู้เรียน ดังผลของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นพบว่า การดำเนินการเริ่มจากสภาพที่เป็นปัญหา แล้วพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จนสามารถพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนได้อย่างแท้จริง สำหรับการวิจัยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลยุทธ์สำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนไว้คือ การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผนการดำเนินการ การจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และการจัดสภาพแวดล้อมใน
โรงเรียน โดยกำหนดสมมติฐานไว้ล่วงหน้าว่านักเรียนจะได้รับการเสริมสร้างให้มีคุณธรรมให้
อยู่ในระดับที่ดีขึ้น เป็นที่พอใจของครู ผู้ปกครองชุมชนและสังคมต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY